

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Янка Русева Тоцева – Европейски политехнически университет

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в област на висше образование: 1. Педагогически науки
професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието
докторска програма: Управление на образованието

Автор: Лъчезар Владимиров Африканов

Тема: „Прилагане на коучинг подходи в развитието на педагогическите екипи“

Научен ръководител: проф. д-р Галин Цоков – ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-1938 от 02.06.2021 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: „Прилагане на коучинг подходи в развитието на педагогическите екипи“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието, докторска програма: Управление на образованието.

Автор на дисертационния труд е Лъчезар Владимиров Африканов – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Педагогика и управление на образованието“ с научен ръководител проф. д-р Галин Цоков от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Лъчезар Африканов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- автобиография в европейски формат;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи.

Лъчезар Африканов има бакалавърска степен по международни отношения от Университета по национално и световно стопанство и магистърска по международни политически отношения от СУ „Св. Кл. Охридски“. Има богат професионален опит в сферата на образователните дейности с възрастни и проектния мениджмънт.

Зачислен е със Заповед на ректора № Р33-910/27.02.2018г. за редовен докторант считано от 01.03.2021г. и отчислен със Заповед на ректора № Р33-1044/23.03.2021г. Успешно е поло-

жил изпитите си, представил е пред катедрата дисертационния труд и е допуснат до публична защита.

2. Актуалност на тематиката

Темата, разработена в дисертацията, е част от по-голямата тема за мениджмънта и лидерството в образователните организации. Тя е тясно обвързана с необходимостта за подобряване на организационните умения и развитието на педагогическите екипи в училищата. Предлагащите коучинг подходи са нови за българските условия, но и за образователните организации като цяло. Ролите на ръководител/мениджър и лидер реализирани от училищните директори у нас са обект на научни проучвания и анализи едва през последните 15-20 години. В този труд те са осмислени чрез иновативни психологически и андрагогически концепции и подходи.

3. Познаване на проблема

Докторантът познава изключително добре състоянието на проблема, защото има дългогодишен практически опит като коуч и учител на възрастни. От друга страна успешно демонстрира научно-изследователски умения да прави критичен анализ на публикациите по темата. Доброто владение на английския език му позволява да чете и осмисля текстовете на водещите автори и да представя гледните им точки с професионално коректен език и стил.

4. Методика на изследването

Методиката на изследване е авторска и включва два въпросника – първият е за педагогически специалисти и образователни лидери, а вторият е за самооценка на участниците в пилотната програма. И двата са публикувани и попълвани онлайн. Събраните данни позволяват постигане на поставената цел на емпиричното проучване и съдействат за изпълнение на част от задачите представени в увод на дисертацията.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е с общ обем от 202 страници, от които 140 страници са основен текст. Към него има списък на използваната литература, който включва 150 източника, от които 30 на кирилица и 120 на латиница, и четири приложения, свързани с емпиричното проучване и апробирането на авторската програма.

Структурата на дисертацията включва увод, три глави и заключение.

В *Увода* обстойно е представена актуалността на проблема и значимостта му за организационното развитие на българските училища в контекста на идеите за лидерство и екипност.

Коректно са представени обектът, предметът, целта и шестте задачи на дисертационното изследване. Формулирани са три хипотези. Очертани са насоките чрез методите – теоретично проучване на литературни източници, анкетно проучване, разработване и апробиране на квалификационен курс по авторската програма.

Глава 1: Теоретични основи на коучинга и неговото прилагане в училищната организация е в обем от 70 стандартни страници. В нея в логически последователен ред се представят

същността и основни характеристики на коучинга, връзката му със сродни дисциплини, моделите, техниките и инструментите. В края на главата се обосновават връзките на коучинга с управлението, училищната организация и професионалното развитие на педагогическите специалисти и образователните лидери.

Глава 2: Изграждане и развитие на педагогически екипи в училищната организация е в обем от 27 стандартни страници. В началото вниманието се насочва към същността на екипите и моделите на екипно развитие; екипната ефективност и критериите за нейната оценка. Следва представяне на спецификата на екипите и екипната дейност в българското училище и свързвания с нея коучинг за развитие на педагогическите екипи.

Глава 3: Дизайн и анализ на емпиричното изследване в обем от 28 стандартни страници. В началото е представена концепцията за проучване на „нивото на знания, умения и цялостно разбиране на образователни лидери и педагогически специалисти по теми, свързани с лидерство, екипи и коучинг и практиките за развитие на професионални екипи в сферата на училищното образование“ заедно с въпросника и извадката. След това са анализирани и подходящо визуализирани резултатите от него. На тази основа е конструирана, а след това и апробирана авторската програма за обучителен курс „Въведение в коучинг лидерство“. За събиране на обратна информация относно участието в него е изготвен въпросник за самооценка. Получените отговори са анализирани и оценени.

Заклучението представя в обобщен вид резултатите от дисертационното изследване. В началото са представени основните изводи от теоретичния преглед, свързан с коучинга и екипната работа, а след това са дадени отговори по отношение на хипотезите и накрая са изведени перспективи за развитие на проблематиката, свързани с коучинг лидерството и основните коучинг умения в програмите за образователно лидерство.

Към силните страни на представения дисертационен труд могат да се посочат следните:

- изборът на актуална и значима проблематика, която е разработена с отлично познаване на теоретичните концепции и модели, свързани с коучинга, от позициите на различни науки;

- задълбоченият анализ на проблемите, свързани с екипната работа в българското училище както в теоретичен, а така също и в практико-приложен план;

- ясната структура и логическата връзка както между главите, а така и вътре в тях;

- авторският модел за онлайн емпирично проучване и разработеният на негова основа инструментариум, включващ два въпросника;

- доброто познаване на възможностите на математико-статистическите методи за обработка на данните и изключително успешното им интерпретиране в помощта на качествен педагогически и психологически анализ;

- демонстрираните умения да се апробира програмата за обучение независимо от промяната в ситуацията, довела до невъзможност да се работи лице в лице;

- уменията да се правят изводи и да се очертават тенденции.

Дисертационният труд има теоретико-емпиричен характер, който определя и характера на приносите, три от които са в теоретичен план, а два имат практико-приложен смисъл.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Представени са шест публикации по темата на дисертацията. От тях четири са на английски език. Самостоятелните публикации са три, а за другите няма протокол за разделяне на съавторството. Публикациите се отличават с добър научен стил и са представени в индексирани издания у нас и в чужбина. Те показват, че Лъчезар Африканов е утвърдил името си като изследовател на коучинг проблематиката и има потенциал за бъдещо развитие.

7. Автореферат

Авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертационния труд и основните резултати от емпиричното проучване, постигнати в дисертацията. Той е подготвен според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Убедено препоръчвам публикуване на основната част от дисертационния труд, защото българските образователни мениджъри и лидери се нуждаят от допълнителна подкрепа, за да обогатят своите компетентности с използването на нови подходи и така да подобрят комуникацията със своите педагогически екипи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Факултета по педагогика, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд има цялостен и завършен характер. Той показва, че докторантът Лъчезар Владимиров Африканов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност „Управление на образованието“ като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“* на Лъчезар Владимиров Африканов в област на висше

образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието; докторска програма: Управление на образованието.

25.08.2021 г.

Изготвил становището:.....

(проф. д-р Янка Русева Тоцева)